Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

ILLUSTRERADT NYASTE

SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 4.) Utkommer hvarje Söndag. Götheborg den 26 Januari 1851. Pris för år: 4 Rdr. B:co (V årgången.

DER MUTTER WILLKOMMEN.

(Modrens Välkomsthelsning.)

Neapolitanskt lif.

"Se Neapel och dö!" — utropar innevånaren på sitt talsätt, i detta af naturen så rikt begåfvade land, sprittande af förtjusning öfver den honom omgifvande naturskönhet, som genomglöder hela hans varelse. Och, i sanning, hvad blef det väl den öfrigt att önska, som inandades denna milda himmels luft, — som vaggade sig på golfens vid Neapel blåa vågor, — som efter ett förtjusande bad i densamma kände sig underbart uppfriskad till lif och själ, — som såg det dagligen med död och förderf hotande Vesuv, den med alla nationers skepp uppfyllda hamnen, — som har inträdt i Herculani, Pompeji och Pestums helgedomar och vandradt omkring på dessa fält, som forntiden benämnde med det sköna namnet "det lyckliga Campanien?"

Långsamt höjde sig staden Neapel under tyngden af fortfarande krig och omhvälfningar i de sparsama solblickar, som då och då välgörande afbröto de hundraåriga stormar, till dess nuvarande blomningshöjd. Den har under en ständigt tilltagande utvidgning sträckt sitt omfång till 20 italienska mil i dess största längd, och sprängt de den en gång omgifvande murar. De portar, genom hvilka så ofta vederstyggligheter och jemmer af alla slag intågade, hafva blifvit utbytta med förtjusande barrierer, hvilka sjelfva naturen danat i en behaglig krans af de omgifvande höjderna. Dess fästningsverk äro försvunna från jorden, och breda gator med långa husrader betäcka de fordna vallarne och grafvarne. Blott de fyra, staden beherrskande kastellen, göra ett vidrigt intryck och det har knappt förflutet ett år sedan de der uppresta batterierna nedsköto Neapels innevånare på dess egen regerings kommando.

Öfver Neapels paradisiska slätter ler en klar och utomordentlig mild himmel. Dess luft är så klar, att stjernorna här tyckas svåfva jorden närmare och en optisk synvilla förkortar föremålens afstånd. Från det djupaste blå till det mest guld-glänsande rosenskimmer ser man alla nyanser utgjutas öfver sjö och land; i hvarje dags- och årstid kläder naturen sig i evigt omvexlande, nya högtids drägter. Hvar kunna musik, poesi, målning och hela systraförbundet af sköna konster och vetenskaper vänja en hederligare boningsort? — Intet under att så många nationer slagits om besittningen af Neapel.

För de skarpa nordanvindarne är tillgången spärrad och sommarhettan mildrad genom den från hafvet inströmmande svalkan; orkaner och häftiga oväder äro ytterst sällsynta företeelser. Under en tidrymd af fyra år förde en framilande luftström en enda gång snöflockar ända till de offentliga trädgårdarne i Chiaja, men hvilka smälte innan de nådde marken under det att Vesuvs hjessa i flera dagar och Appeninernas toppar hela månader buro denna hvita drägt.

Neapel räknar omkring 347,000 innevånare; med främmande och garnisonen uppgår befolkningnn säkert till 400,000. Denna folkmängd drifver omkring på gatorna från morgonen bittida till sent på natten i den lifligaste rörelse. Lifvets offentlighet sträcker sig ända till de innersta familjangelägenheter. Nästan alla förrättningar och arbeten företagas under öppen himmel; så väl de bulrande som de tysta handteringarna handhafvas framför hvars och ens boddörr. Skaror af påpackade åsnor släpa trädgårdarnes alster, vatten, vin o. s. v. til stadens alla delar; deras drifvare och en här af minutförsäljare af alla lifsförnödenheter, från inmäten till kalf-och getstekar, från musslin till sopqvastar, utskrika oafbrutet sina varor på gatorna. Små gethjordar, enskilda kor med sina kalfvar gifva med sina skällor tillkänna, att de på befallning äro tillreds att låta mjölka sig Vid gathörnen sitta "Scrivani" eller folkskrifvare under parasoller, garkockar och apothekare öfva sin konst för friska och sjuka, ostörda af den dem omgifvande mängden. De omvandrande "Sorbettieri," vatten-och likörförsäljare, inbjuda hela verlden till förfrisknin; och Pomonas gåfvor af dadlar och appelsiner ända till vattenmeloner och kyrbitskärnor utbjudas under de köplystnas fenster, och köparne sätta sig medelst korgar, fästade vid rep, i förbindelse med så väl säljarna som de närmast boende grannarne. Polichinelli, taskspelare, docktheatrar, processioner, liktåg med spöklikt insvepta brödraskap, folktalare, improvisatörer, tiggande nunnor och munkar, militärisk janitscharmusik, skriket af den vid vägen liggande tiggande krymplingen, de till vrede och näfkamp uppretade qvinnor, tamburinens och kastagnetternas toner, kanonernas dånande vid de tallösa helgonfesterna, rasslet af otaliga vagnar, kabrioletter och packkärror med de med skällor behängda hästarne höja Neapels rörlighet till ett brusande haf, i synnerhet under epokerna för de stora kyrkfesterna, karnevalen och Corso. I grunden finner man med förvåning, att tiden här försvinner med fördubblad flygt, och man endast med möda kan lösslita sig några ögonblick, för att lillhöra sig sjelf. Blott i de sista dagarne af påskveckan inträder ett stillestånd i det stojande bulret; man hörer då ingen vagn rulla och ser intet lastdjur sucka under sin börda, de flesta bodarna äro stängda, de flesta skrikhalsarne förstummade. Men folket böljar, om möjligt, ännu talrikare än annars igenom gatorne; alla det vackra könets blommor utveckla sig till offentlig åskådning, om de än den öfriga delen af året lefva afskiljda och inneslutne; allt är efter förmåga festligt och klädt i svart: således drager den täta folkmängden från en kyrka till en annan, besökande de omkringliggande heliga grafvarne och förvandlar gatan Toledo till en ofantlig promenad. Den verldsberömda Tolledogatan, som i rak linia genomskär staden från söder till nord, är nästan två italienska mil lång, med alléer, torg och blomsterparterrer, och erbjuder medelst balkongerna på de höga husen och dess helt och hållet sydländska byggnadssätt en underbar anblick. Husen äro för det mesta höga, ty ju högre upp, desto välkomnare är våningen för Neapolitanaren, om rangen tillåter det. På festdagar och vid glädjande tilldragelser äro balkongerna behängda med sidentyger, och stora flaggor uppsatta midt öfver gatan under vanliga förhållanden ser man väl också sängtäcken och all slags våt tvätt uthängda på långa stänger och rörkäppar öfver balkongerna.

Menniskoslägtet trifvas under denne lyckliga himmel i förvånande fruktbarhet. Lifvet här erfordrar mindre behof; varmen förmindskar hungern, till hvars stillande Neapolitanaren låter sig nöja med sina maccaroni, grönsaker, träd-och jordfrukter och bröd. Fyrfatet, som om vintern värmer honom, är hela året hans kök, hans härd oljan hans smör, hvitt Cacciocavallo (den ringaste sort ost), röd peppar och paradisäplen hans krydda. Sömn och hvila bibehålla lifskraften; han arbetar litet, eller åtminstone icke ansträngande, och flertalet af folket endast så mycket som hindrar det att dö af hunger; måttlighet passar väl ihop med det "behagliga göra intet", ty lättjan, som här alls icke är "moder till alla laster", är en följd af klimatets beskaffenhet. Den stegrade törsten släckes af Apenninernas snö, hvarmed Neapel jemt förses, oranger, citroner, meloner och "Sorbetti" eller afkyld dryck, i hvars beredande Neapel besitter den högsta färdighet. Hundratals "Acquajuoli" stå i sina med gröna grenar, flaggor, förgyllning och lifliga färger smyckade tråstånd, mellan högar af de skönaste söta pomeranser och citroner, för att framräcka åt den törstige för en "Gran" en vederqvickande islimonad, eller för en half gran en bägare med snö uppfriskadt vatten. För

anskaffandet af snö är införd en förpaktning med stränga åligganden.

Klädseln är lätt, Lazaronen är nöjd med ett par linnebyxor, en skjorta och en grof yllemössa. Om vintern kastar han deröfver sin vattentäta, grofva, bruna jacka; föröfrigt springer han från barndomen på egna sulor.

Neapolitanaren har bibehållit den af sina förfäder ärfda karaktéren som stående typ. Med lätt sinne lefver han för ögonblicket, sorglös för det förflutna och det tillkommande; retbar och lättrörlig hängifver han sig åt det yttre intrycket, och sträfvar efter nyhetens och förändringens behag. Saknande egentligt djupsinne äro honom lifvets vigtigaste handlingar intet annat än theater-effecter. Pulcinellos mask är oskiljaktig inflätad i hans handlingars trådar. Vantro och sökandet efter underverk äro nödvändiga sysselsättningar för hans sydländska sinnlighet. Hans egentliga sfer är det personliga intresset och der öfverlistandet är gällande i spelet. Han fikar efter förmögenhetens glans i andligt och materielt afseende, väl också med något begär efter beröm. Han älskar sällskap, men icke i sitt hus. Spel och sinnliga njutningar älskar han med lidelse, mindre bordets omåttliga fröjder. Fri och otvungen i umgänge, hörer och utdelar han gerna komplimanger, utan att förlora sig i den stela etiketten, och är till och med i de sämre klasserna i allmänhet förekommande och höflig. Han saknar icke naturlig qvickhet eller lyckliga anlag för vetenskap och konst, dock är han mera böjd för efterhärmning än uppfinning. Långt mindre, än t. ex. Tyskarne, underkastad fördomarne af en enfaldig adelsstolthet, drager han sina underhafvande, sitt tjenstfolk närmare till sig, och att han har hjertat på rätta stället, har sednare tiden bevisat.

Neapels qvinnor, men ännu mer dess männer, äro af naturen i hög grad gynnade. Väl blifver flickornas bildning för det mesta försummad, men ända till deras giftermål, som redan inträffar vid 14—15 års ålder, äro de underkastade ett strängt förmynderskap. Efter giftermålet äro de fria och tvångslösa i umgänge med männerna kärleken deras tidsfördrif; hjertlighet, finkänsla, huslighet i tysk mening, förekommer sällan. Man kan ofta se fruntimmer skratta och gäspa under de mest rörande momangerna i ett sorgspel och deremot vid en vacker melodi se dem med höga skrik falla i konvulsivisk vanmakt. Nationaldrägterna äro utomordentligt mångfaldiga, dock föredrager man i de högre stånden de franska moderna. Fruntimrens hy är för det mesta blek, mörklagd, huden sammetslik, hårets färg mörkbrunt eller svart; stora starkt markerade, hvälfda ögonbryn, öfverläppen med mörka fjun, stora eldiga, talande ögon utmärka dem. Men klimatet och ett tidigt äktenskap förorsaka deras hastiga vissnande: efter det trettionde året äro de vanligen magra, utmerglade varelser, eller tjocka oformliga fettmassor. Alla ega ett lifligt temperament, mycken medfödd grace och skicklighet i att kokettera, äro ytterliga i svartsjuka, och företrädesvis bevågna mot främlingar.

Sedeslösheten öfverträffar i allmänhet icke de öfriga stora städer i Europa, endast skuggsidorna framträda här mera öppet och oförtäckt. Jemförelsevis förefalla icke här så många mord och stora förbrytelser; tjufnad, våldsamma inbrott och stråtröfveri höra under lugnare tider till sällsyntheter deremot förföljer stundom hämd och svartsjuka sitt offer med dolken, när det heta blodet sväller upp.

Men hvad Neapel besitter helt och hållet egendomligt, äro dess Lazaroner, den lägsta folkklassen, derjemte den fattigaste och som oftats icke på det fördelaktigaste klädd. Ingen stat eger proletärer med denna pregel af orginalitet. Lazaronerna, d. ä. bärare, barkaroler, fiskare, dykare, calessari, klädmäcklare, tusentals skrikande gatkrämare, sko-, kittel-, och stoiflickare, dynglump- och bensamlare, skoputsare, åkare o. s. v. bilda en skara af 40,000 individer; dertill komma kuskar och stalldrängar för 600 fiakrar och ännu en gång så många privata ekipager, en här af livrétjenare, uppvaktare å trottoarer och lokander, handtverksgesäller, vandrande småkrämare och dylika, utgöra en ansenlig folkmassa, som rättar sig efter hvarje yttre intryck och ögonblickligen kan sättas i gäsande rörelse. Men ehuruväl den alltid vid politiska händelser och omhvälfningar spelade en betydande role, så var det dock för det mesta en tillfällighetsrole. En enda gång, under den som Masaniello bekante folkledaren Thomas Aniello från Amalfi, låg hufvudrolen i dess händer. Under lugn och lagordning visa lazaronerna för det mesta mycken pålitlighet och trohet; men i uppretadt tillstånd framsticker en förfärlig vildhet, som liknar det tämjda lejonets eller tigerns, då de vädra varmt blod. Det som i synnerhet karakteriserar Neapels folk, är ett ytterst rikhaltigt mimikspråk, dess spelraseri och fallenhet för nöjen och fester, dans, i synnerhet den af tamburiner, kastanjetter och sång beledsagade Tarantella, som vi hafva lärt att känna genom Aubers "den Stumma från Portici." Vid stora folkfester och högtider varseblifver man de mest brokiga upptåg, hvilka, genom sina med grenar beskuggade, med glitterguld och blommor prydda, och innantill löfbekransade vagnar, kabrioletter och kärror, fyllda med yngre och äldre qvinnor, sjungande Tarantellas sånger, erinrar om Korybanter och Mænader.

Den lägsta folkklassen bor ofta sämre än hästar; derjemte äro talrika familjer sammanpackade i mycket inskränkta rum; intet under alltså, att lazaronen heldre tager sitt logis under de milda sommernätterna på kyrkornas breda trappsteg under bar himmel. Under denna årstid träffar man väl ofta sådana sofvande sällskaper af mankönet; men deraf följer icke, att lazaronerna irra omkring utan hem. Med sin lätta beklädnad skulle de annars under de kalla vinternätterna hoptals duka under; men så snart det börjar blifva kallt finner man heller icke längre någon gatsofvare.

Deras barn löpa nästan nakna omkring; pojkar från 8 till 10 år, som uppväxa längs sjökusten, simma och dyka med beundransvärd färdighet. En egenhet vid qvinnornas drägt äro träskoen, och i synnerhet de jättestora örhängena, till och med ibland af guld och perlor, liksom vår afbildning visar en sådan i den unga modrens öron.

Denna sköna, af Pollack målade bild, är ritad efter det original, som befinner sig i hertigens af Southerland värjo. Vid första blicken erkänna vi i modren den lidelsefulla italienskan, som med sonen välkomnar den från det farliga korallfisket hemkommande mannen. Man ser, att denna bild icke är en blott och bar uppfinning af konstnären, utan nationaldrägten, scenens öfverraskande sanning och uttryck väcker ovilkorligen den tanke, att han varit ett omedelbart vittne till denna handling. I sanning, Italien och dess folk passa förträffligt för hvarandra; kostymen, som den ena dagen är som den andra, de aldrig vexlande seder och bruk, erbjuda konstnärer af alla nationer ett outtömligt ämne. Konstnären ilar hit, för att studera de gamles och äldre mästares verk, men vid åskådandet af det honom omgifvande lifvet, förgäter han sin afsigt och känner sig oemotståndligt hänförd af denna sköna natur. Skådeplatsen för vår bild är den solbelysta, blåa golfen vid Neapel, hvars upphöjda och förtjusande skönhet gör ett djupt, för hela lifvet varaktigt intryck på hvar och en, som en gång njutit den lyckan att se den.

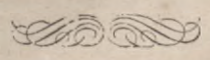

Kejserliga residenset i Olmütz.

Vy af Olmütz.

Esthländska drägter.

Esthland och dess Innevånare.

Ju längre man emot norr framtränger i de ryska Östersjö-provinserna, desto mindre befolkadt blifver landet, desto slöare folket, desto mera visar sig denna blandning af germanisk-medeltids feodalväsen och rysk-modern absolutism. Träder man in öfver Esthlands gränser, så vinna så väl nejd som menniskor ett väsentligt annat utseende, än båda delar hafva i Kurland och Lifland — man märker, att man befinner sig bland ett annat folk, att man mer och mer närmar sig den ryska hufvudstaden, denna artificiella drifhusväxt med sin tvungna kultur. I stället för de vänliga, af mörka skogar, yppiga fält och ängar begränsade Kurlands och Liflands nejder, ser man många ödsliga, till en del sandiga slätter, stora moras, dåligt odlade fält och illa vårdade skogar; i stället för de renliga, höfligt helsande Letterna mötes den resande blott af hemska, dystra skepnader, betäckta med smutsiga bruna buldansrockar, med långt okammadt skägg och med

Reval, Esthlands hufvudstad i Esthland.

af sol och smuts brynta ansigten, som med försmädliga blickar betrakta hvar och en af ödet bättre lottad. Landet är i sig sjelft, i det hela taget, icke så fruktbart som de andra östersjöländerna och visar ännu tydligare än dessa, att det en gång varit hafsbotten. Den Finska hafbugtens kuster, hvilka mot norr begränsa Esthland, äro temligen höga, till en del bergiga och således farliga för den sjöfarande; det inre af landet är jemnt och betäckt med ogenomträngliga skogar, milslånga moras och sanslätter. Ännu kunde betydligt mycket land med liten möda vinnas för åkerbruket, när man öfverhufvud blott någorlunda ville bomöda sig om dess förbättrande. De odlade landtsträckorna afkasta trots det föråldrade bruknings sättet med landets ytterst ringa befolkning (på 324 qvadratmil omkring 600,000 innevånare) ännu alltid mycket mera spanmål, än behofvet påkallar, och utförseln deraf är således mycket betydande.

Esthland uppsöktes, likasom Lifland och Kurland, år 1158 af köpmän från Bremen men hvilka derstädes icke tycks hafva grundlaggt några nybyggen, och blott den fromma biskopen Mainhard gjorde försök att omvända de hedniska urinnevånarne på det den tiden öfliga vis, nemligen med eld och svärd, till kristendomen. Först sedan Knud VI af Danmark hade eröfrat Esthland, mot slutet af det 12:te århundradet, och hans efterträdare, Waldemar III, hade laggt grunden till staden Reval, lyckades det efterhand att göra Esthländerna till såkallade kristna, och höja landet till en viss betydenhet. Det var också Danskarne, som gåfvo det nya landet det namn, som det ännu bär; ty urinnevånarne känna icke detta utan kalla det på deras språk *Miroma* d. ä. gränsland eller *Meie Maa* d. ä. vårt land; men namnet Esthland betyder så mycket som Östland. Blott en omständighet kunde leda till den förmodan, att detta land och till och med dess nuvarande namn skulle vara redan mycket tidigare bekante. Tacitus omnämner nemligen ett nordiskt folk, som han kallar Æstiæi och hvars vistelseort man vanligen antager hafva varit det nuvarande Kurland ända till Niemen. Det vore derefter sannolikt, att Estherne på denne skriftställares tid hade innehaft hela kusten vid östersjön och att de först sednare blifvit fördrifna af Lifländarne. Att dessa nejder föröfrigt icke varit obekanta af Romarne, bevisar — utom deras kännedom af bernstenen — den sägen, som ännu är gängse i Kurland, att nemligen på det ställe, der nu Libau ligger, har varit ett romerskt nybygge. Dock må detta vara som det vill, så mycket är visst, att det nuvarande Esthland först efter dess underkufvande af Danskarne blef kändt af germaniska folken och detta lands verkliga historia först begynner från denna tidpunkt.

År 1247 köpte den tyska orden, som den tiden beherrskade Preussen, Kurland och Livland, för en penningesumma Esthland af danske konungen Waldemar III och fick det jemte de andra östersjöländerna i län af kejsare och rike. År 1521 infördes reformationen under härmästaren Walther von Pettenberg och 1561 underkastade sig Esthland, på grund af Ryssarnas förnyade infall, den svenska kronan, som hade det i besittning tills 1710; vid denna tid kom det genom Peter I:s tappra svärd under Ryssland.

Esthlands befolkning är ännu mera blandad, än de andra östersjöländerna. Utom urinnevånarne gifves det Tyskar, Svenskar, Danskar, Ryssar, Judar och Zingenare. Tyskarna äro också här den herrskande stammen och bilda näst Svenskarna, men hvilka helt och hållet hafva antagit sina ståndsbröders seder, adeln och i städerna köpmans- och handverksståndet. Hvad vi redan i våra articklar öfver Kurland och Lifland hafva sagt om detta stånd, gäller också om esthländska adeln, dock att dessa stå längt tillbaka för sina ståndsbröder i Kurland hvad bildning och fasthållande af tysk nationalitet och religion beträffar. Mycket mera än i Kurland och Lifland har ryskheten inträngt i Esthland, mycket mera fikar den esthländska adeln efter den mäktige Czarens gunst och, ty värr måste man också säga, mycket mera förtrycker och vårdslösar den sina bönder. I de andra tysk-ryska guvernemangerna förefinnes dock ett slags lagmässigt motstånd: man dör för strängt fasthållande af den beståndande ordningen, för punkligt uppfyllande af lagarna och söker öfverhufvud utan krus att undanrödje hvarje anledning till kejsarens missnöje. Icke så i Esthland: här tror man endast genom förnekande af tyskheten, genom fikande efter hedersställen och ordensband kunna undgå kejsarens ofta nog rättvisa tuktoris. Blott krypande för den yttre glansen och fikande efter sinnliga njutningar misskänner man allt för ofta de pligter, som man är skyldig bönderna. För en Wladimirs- eller Stanislaiorden låter man ryssifiera sig och förgäter sin ädla germaniska härkomst — gerna låter man sjelf förtrycka sig, om man blott åter kan förtrycka! Detta är de flesta esthländska adliges tänkesätt och endast få känna de förfärliga återsteg, de taga, i det de helt och hållet kasta sig i ryska herraväldets armar.

Icke så ofta som i Lifland och i synnerhet i Kurland lefva de esthländske adelsmännen på sina gods, hvilkas skötande öfverlemnas åt deras förvaltare. Den unge Esthländaren söker att göra sin lycka i rysk militär- eller statstjenst och känner vanligen intet högre mål, än att tjena i det kejserliga gardet och att årligen bortöda tusentals rubler, hvilka först måste afpressas den beklagansvärde Esthländska bonden. I Esthland finner man icke denna husliga behaglighet och enkelhet, som nästan är rådande hos alla adelsfamiljer i Kurland: i Esthland blåser redan den skarpa Petersburgska vinden, här ser man redan den ryska njutningslusten och lättsinnet.

Man skall häraf lätt finna, att Esthlands adel med jättesteg går sin undergång tillmötes och att det här är ganska litet att hoppas för tyskheten.

Det andra ståndet är de lärde eller vetenskapsidkarne, hvilkas förhållanden äro temligen lika med dem i Lifland och Kurland. Likasom i dessa länder, äro också här vetenskapsidkarne af tysk härkomst, få af svensk och ännu färre af rysk. Då tillträdet till det ryska riket var lättare och då ännu inga hinder till följe af den tyska revolutionen, lades i vägen för obehindrad förbindelse med utlandet, då gick årligen ett stort antal unga Tyskar som lärare till Esthland; — nu kan detta icke längre ske i samma förhållande som förr och följden deraf är, att redan en kännbar brist på vetenskapligt bildade unga män har visat sig och att många familjer icke veta, hurn de skola gifva sina barn en tillräcklig bildning. I sjelfva landet gifves ännu ett ojemförligt ringa antal lärde och dessa föredraga naturligtvis en plats vid ett universitet eller någon annan offentlig läroanstalt framför det beroende huslärarekallet. Likaledes saknas sedan flera år protestantiska theologer; det gifves derför flera än ett pastorat, som i brist af kandidater måste blifva obesatte. Den öfverhandtagande grekiska konfessionen i dessa länder har afskräckt många unga män från att egna sig åt theologien, då det redan har förekommit, att hela församligar gått öfver till den grekiska kyrkan och den protestantiska pastorn derigenom sett sig nödsakad att nedlägga sitt embete. Tyska theologer kunna dock sällan mottaga sådana platser, då de icke känna landets språk och detta heller icke är lätt för en Tysk att lära.

(Forts.)

Olmütz.

Olmütz, andra hufvudstaden i Mähren, är en af de starkaste fästningar i kejsarstaten och af stor betydenhet, sätet för en erkebiskop, ett "Kreisamt", en enke- och barnanstalt för samtlige österikiska statsborgare, med väl bebyggda breda gator, 4 portar, 2 förstäder, 2 vackra torg ("Oberring" med springbrun och treenighetspelaren, och "Niederring," med promenader och alléer inom vallarna), 7 kyrkor, Dom, Morizkyrkan, 3 kloster, Erkebiskopsresidens, Domkapitel vackert Rådhus, Tyg-, Sjuk-, accouchements- och Barnhus, Universitet, Gymnasium, Seminarium, Akademi, Theater, ringa fabrikation, stora boskapsmarknader och öfver 12,000 innevånare.

Olmütz skall vara byggdt på föranstaltande af Julius Cæsar och blifvit kallad *Julii mons*, hvaraf har blifvit Julomons, Olomons, Olmütz; en högt belägen plats i Olmütz bär ännu namnet Juliusberg.

Konungen af Schoa.

Sahali Selasse, den nuvarande konungen af Schoa i Sydabysinien, är en genom talang och dygd utmärkt man. En autokrat i ordets strängaste mening, är han dock en fader för sitt folk, hvilket, på grund af den vishet och rättvisa hvarmed han regerar det, nästan tillbeder honom. Öfver trettio år har han skyddat riket mot de vilda Gallos fiendtliga infall, hvilka nästan öfverfallit alla andra delar af det abysiniska riket, under det han utvidgat sitt gebit öfver en landsträcka, som nästan är tre gånger så stor som det ursprungliga omfånget af Schoa. Men denne store och förträfflige mans inflytande sträcker sig ännu vida längre, ty han är ständigt skiljedomare i de angränsande nationernas tvister, och hvilka, på grund af hans allmänt erkända rättvisa, välja honom dertill, hvilket också har förskaffat honom det berömvärda tillnamnet "den rättvisa guldvigten."

Amerikanska Gatkrämare.

I Förenta Staterna har i sednare tiden ett nytt slags gatkrämare bildat sig, som lemnar all ting till en "spottstyfver." De handla med allt möjligt, från tvål till handsågar. En väst utbjöds till salu för kort tid sedan med dessa ord: "Denna väst — vacker gul botten med röda prickar! — denne samma väst gjordes egentligen för prins Albert efter ett af drottning Victoria skuret mönster; men han hade just kassafeber, då jag i palatset bragte honom västen, och utan betalning ville jag icke lemna den." Derpå köpslås och, sedan priset blifvit nedsatt från en betydande summa dollars till några pens, blifver köparen fast för praktexemplaret, som Prins Albert icke kunde betala.

Ishandel.

Enligt bref från Batavia har ishandeln i Ostindien blifvit en af de fördelaktigaste handelsgrenar i Förenta Staterna. Under en nästan ihållande 26° till 28° R. hög temperatur njuter man is och champanj afkyld i is i Calcutta, Madras, Bombay, Batavia, Manilla och Contoc, hvarest för kort tid sedan Alcaranza var det enda vanliga förfriskningsmedlet. Ett enda hus i Boston kan gifva oss ett begrepp om betydenheten af denna nya handelsgren, hvilket ett enda år sände 101 sheppsladdningar is till Asien och derigenom beredde sig en inkomst af 17 millioner gulden. Detta är nästan likaså mycket som vinodlingen i Bordeaux inbringar.

Dr. Mårten Luthers Cateches

i

Skrifstil.

36 sidor, med Luthers porträtt.

Pris: 12 sk. bko.

Denna lilla bok, som under det den tjenar som föreläggningsblad i skrifkonsten, medför tillika den förmonen, att dess innehåll outplånligt fäster sig i dens minne, som afskrifver densamma. Herrar skollärare kunna derför icke nogsamt uppmanas till användande af denna så ytterst billiga och ändamålsenliga Förskrift, och för att göra den så mycket lättare tillgänglig för så väl skolor som enskilda personer, har utgifvaren lyckats att å densamma erhålla portofrihet, så att hvar och en, som af denna förskrift åstundar ett eller flera exemplar, kan få den sig kostnadsfritt tillsänd med posten, då man med bifogande af penningebeloppet för de önskade exemplaren, vänder sig direkte till utgifvaren.

Obs. Då 8 exemplar på en gång tages, erhålles det 9:de gratis.

C. PETERSEN,
Lithograf och Boktryckare.
Götheborg.

Fursten af Thurn och Taxis.

Öfverbefälhafvare öfver Förbundstrupperne i Kurhessen.

Fursten af Thurn och Taxis föddes i Prag den 17 Juli 1797 och erhöll sin första bildning i föräldrahuset af utmärkta lärare. Redan i sitt andra åldersår utnämndes han af kurfursten Carl Theodor af Pfalzbaiern till öfverste i det furstlige Thurn- och Taxiska familjregementet. År 1814 började han sin verkliga militäriska bana, och genomgick graderna vid Cavalleriregementet König i Augsburg. Vid uttåget i kampanjen 1815 tog marskalken furst Wrede honom till sig i hufvudqvateret som adjutant, och inom kort förvärfvade han sig denne berömde fältherres tillfredsställelse till den grad, att han efter fälttågets slut, i sitt 19:de år, erhöll en kommandörsplats vid sitt eget regemente i Ansbach. Denna post beklädde han till sine förmäns belåtenhet tills 1830, då han, utnämnd till generalmajor och brigadchef, förlades till Würtzburg. År 1838 befordrade konung Ludvig honom till generallöjtnant och divisionschef i Nürnberg. I April 1848 förflyttades han som kommandör till fjerde divisionen i Würzburg och ännu samma år, vid bajerska arméns indelning i tvenne armékårer, utnämndes han till kommendant för andra kåren.

År 1849 anförde fursten en bajersk kår till ordningens och lugnets återställande i Pfalz, dit han först några dagar efter de preussiska truppernes inryckande kunde anlända, sedan han förgäfves bemödat sig att på några dagar fördröja deras inryckande. Han besatte nu der alla militäriskt vigtiga punkter, företog landets allmänna afväpning och återställde snart fullkomligen lugnet, hvarför han också af konungen och krigsministern mottog de mest smickrande uttryck af belåtenhet.

Då de badiska insurgenterna den 21 Juni drogo från Waghäusel tillbaka mot Manheim vid Rhen, begaf fursten sig genast till Rhen-öfvergången, för att observera dem. Då detta bemärktes af det badiska artilleriet, sköt det genast med granater på den punkt, hvarest fursten stod med sin generalstab; en af dessa kulor, fyllda med granater, slog ned tätt bakom honom, men kreverade till all lycka icke, annars skulle den hafva skördat många offer. Fältherren lät genast svara med bajerskt artilleri, hvilket snart bragte fiendens till tystnad.

I början af förledna året, då lugnet i Pfalz var att anse som alldeles återställdt, skulle han åter vända tillbaka till stationen för sin armmékårs generalkommando. Den 6 Augusti meddelte konung Max II honom personligen, vid sin närvaro i Würzburg, befordran till general vid kavalleriet. I Oktober utnämndes han till kommendant för förbundstrupperne i Kurhessen med bibehållande af sin hittills innehefda ställning.

Fursten färmälde sig den 20 Oktober 1827 med Juliane, född grefvinna af Einsiedel, hvilken döden bortröfvade från hans sida den 20 Oktober 1846. I detta lyckliga äktenskap föddes 3 döttrar och en son. Den sednare, prins Maximilian, befinner sig för närvarande som underlöjtnant och ordonansoffiser hos sin fader i Kurhessen.

Fursten af Thurn och Taxis.

Svanen och Fiskottern.

"Jag gick en gång," berättar invalidkaptenen Stamman, "och spatserade längs den stora sjön vid Schwerin och hade begifvit mig från den med stora träd beväxta höjden, som höjer sig i närheten af staden öfver den annars flacka nejden, till den djupare strandbrädden, för att söka mussior. Schwerinarne kalla detta intagande ställe (anmärkte han skrattande) det lilla sachsiska Schweiz. Som jag nu vandrade således hörde jag ur vassen, som på några ställen drager sig från stranden ut i sjön, och här och der bildar en ordentlig skog, ett ovanligt buller. Tillfälligtvis iförd stora vattenstöflor, tränger jag in i vassen, och ser på sitt näste en svan, som med förfärlig kraft slår med sina vingar; på samma gång upptäckte jag också hufvudet af en utter, som med alla slags anfall, än från ena än från andra sidan ur vattnet, försökte fördrifva svanen från sina ägg. Då detta icke lyckades honom, reste han sig från ett lättare ställe med hotande tänder och blixtrande ögon emot henne. Ett kraftigt slag med vingen slungade utten långt bort i vassen. Den har nog, du har gjort din sak väl, ädla djur, tänkte jag, under det att svanen skakade sina vingar och reste sig för att, som det tycktes, öfverräkna sina ägg i nästet, om intet saknades, och lägga dem åter i ordning. Ännu en gång skakade hon de hvita vingarna coh tog en och annan fjäder, som blifvit rubbad under striden, mellan näbbet, för att ordna dem.

Då sträckte hon på en gång upp halsen, i det hon uppmärksamt lyssnade. Jag hörde intet; dock rörde sig på något afstånd vassrörens spetsar, oaktadt den fullkomliga vindstillhet, i en slingrande linie, dock upphörde snart denna rörelse. Men svanen utbredde plötsligt sina mäktiga vingar, fjäderbeklädnaden reste sig åter, med vidöppet näbb for hon hväsande fram och tillbaka bort öfver vattnet och försvarade sig med sina vingar: uttern var åter der, dykade upp och försökte icke blott att fördrifva svanen, utan till och med att angripa henne. Kampen blef ständigt häftigare, vassen rundt omkring nedbröts och vattnet sprutades högt i vädret; det ädla djuret blödde. Många slag måste uttern ännu hafva bekommit. Jag försökte att tränga mig närmare, för att genom ropande och prasslande skrämma rofdjuret; ty svanens slag blefvo ständigt mattare. Men djuren hvarken hörde eller sågo mer; jag eller du, måste hafva varit deras valspråk. Ännu ett våldsamt slag: uttern måste blifvit träffad, ty han dref efter utseendet död omkring på vattne; men plötsligt återhämtande sig, vändte han sig om och hastigt som blixten högg han de skarpa tänderna i den utmattade svanens bröst. Gripen af olidlig smärta reste sig den stolta fogeln med utbredda vingar högt i vädret och försökte, att med sitt hårda näbb lösrifva fienden ifrån sig. Men uttern hängde fastbiten, dock som liflös, vid den ädla kämpens bröst.

Svanen och Fiskotern.

Då framträngde en båt genom vassen, en fiskare visade sig, som också hade hört det häftiga och ovanliga prasslet. Vi foro hastigt bort till kampplatsen. Då vi kommo ditbort, tumlade den trogna svanen ur sitt näste, ännu betäckande äggen med ena vingen. Dock voro båda döda, så väl svanen som uttern."

Nästa N:o utgifves den 2 Februari.

C. Petersens Officin, 1851.